

dragocene predstavitve naselja predvsem v prvih devetih poglavjih, ki obsegajo polovico knjige.

Po pregledu virov in dosedanje skromne literature o Strojni in njenem prebivalstvu, so že v drugem poglavju predstavljeni osnovni geografski in socialni obrisi naselja. Nato sledi splošni oris družbenih, političnih in gospodarskih sprememb ter posameznih krajevnih dogodkov, ki so pomembneje vplivali na spremembe pri delu in v življenju Strojancev. V četrtem poglavju so prikazane družbena sestava in pomembnejše razlike v socialni slojevitosti prebivalstva (kmet, kmet-delavec, najemnik, dninar, posli in prišleki). V naslednjem poglavju so očitane posamezne sestavine prebivalstvene rasti od leta 1755 do 1981. Sledi poglavje z orisom stavbarstva in stanovanjske kulture. Prikazani so položaj in lega naselja ter posameznih domov, njihove fiziognomske značilnosti, razporeditev stavb v okviru posameznega doma, osnovno gradivo domov itd. Posebej so prikazane nekatere značilnosti kmečkih hiš in gospodarskih poslopij kakor tudi nekdanje in današnje funkcije njihovih posameznih prostorov.

V sedmem poglavju, ki je tudi najobsežnejše, *Viri za preživljanje*, je podrobno opisano gospodarstvo strojanskih domačij. Prikazano je pridobivanje plodne zemlje (novine), oblike nekdanjega in današnjega poljedelstva, kolobarjenje kakor tudi pomen posamezne veje živinoreje. Ovrednoteno je sadjarstvo, ki je bilo v glavnem namenjeno domačim potrebam; večino sadja so predelali v jabolčnik ali hruškovec ter žganje. Na kratko je predstavljeno nabiralništvo pa gozdarstvo, ki je že stoletje vključeno v sestavni del strojanskih kmetij. Orisane so tudi zvrsti obrti, ki so bile namenjene domačim hišnim in drugim gospodarskim potrebam domačij.

Osmo poglavje, z naslovom *Delo*, nas seznanja z značilnostmi kmečkih opravil v različnih letnih časih. Razporeditev in delitev dela, delovni čas oziroma njegov letni koledar so podrobno in zanimivo predstavljeni v enoletnem delovnem dnevniku srednje velike Zabrnikove domačije (40 ha).

Naslednja poglavja prikazujejo pogloblitve življenjske mejnike, medsebojne odnose v družini, stike in sodelovanje med sosedi in vaščani, pa oblike družabnega življenja, znanje, obzorje in ustvarjalnost, domače zdravstvo in zdravilstvo ter verovanje.

Knjiga o Strojni in Strojancih je kompleksno delo o naselju in ljudeh ter njihovi zemlji. Na nevsiljiv način predstavi različne oblike sožitja človeka z okoljem, pa vzroke za najrazličnejše oblike in načine nekdanjega polikulturalnega poljedelstva in samoskrbne usmerjenosti strojanskih domačij ter njihovo preobrazbo v novejšem času. Skratka, knjiga nam v sistematični obliki ponuja ogromno stvarnega in dragocenega gradiva o naselju, njegovi včerajšnji in današnji podobi, o gospodarskem razvoju, prikazuje pa tudi človeka z vsemi njegovimi stvariteljskimi sposobnostmi in fizičnimi tegebami.

M. Natek

Fanči Šarf, Občina Gornja Radgona. Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja — 20. stoletje. Izdal Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze E. Kardelja v Ljubljani, 107 strani, Ljubljana 1982.

Pred nami je že tretja knjižica etnološke topografije slovenskega etničnega ozemlja in je namenjena predstavitvi radgonske občine. Tako kot je bilo načrtano v vsebinski

zasnovi tega raziskovalnega projekta slovenskih etnologov, je v knjigi kolikor toliko celovito predstavljena etnološka podoba življenja prebivalcev obravnavanega območja v zadnjih sto letih. Prav zato, ker imajo geografske raziskave posameznih pokrajin mnogo stičnih točk tudi z najrazličnejšimi etnološkimi proučevanji, je koristno in potrebno, da se sproti seznanjamo tudi s tovrstnimi izsledki. Kajti prebivalstvo, načini njihovega dela in življenja zapuščajo v pokrajini številne sledi, ki so osrednji predmet geografskih proučevanj.

Vsebina knjige je razdeljena na 9 poglavij. V uvodnem delu je predstavljeno ozemlje občine Gornje Radgone v okviru širšega pokrajinskega območja ter v mejah nekdanjega zgodovinskega in kulturološkega razvoja. V drugem poglavju so predočene poglavitne geografske, upravno-administrativne, gospodarske in sploh infrastrukturne sestavine območja radgonske občine. Naslednje poglavje prikazuje glavne poteze demografskega razvoja od leta 1869 dalje. Četrti del knjige je namenjen gospodarstvu in njegovemu razvoju. Posebno podrobno so prikazane posamezne veje kmetijstva, obrt in industrija, gozdarstvo, trgovina in turizem pa lov, ribolov in nabiralništvo, promet itd. Peto in šesto poglavje prinašata neposreden vpogled v spreminjanje poklince in socialne sestave prebivalstva, in sicer v razdobju zadnjih sto let. Tudi za geografijo sta izredno dragoceni naslednji poglavji. V sedmem so predstavljene najrazličnejše novosti, ki so se uveljavile v kmetijstvu in obrti, stavbarstvu, prehrani itd. V osmem poglavju sta prikazana razkroj kakor tudi stopnja ohranjenosti tradicionalnih oblik gospodarstva, prehrane, stanovanjske kulture. V sklepnem — devetem — poglavju je podana etnološka proučenost obravnavanega predela. Avtorica ugotavlja, da so bili storjeni na tem območju šele prvi poskusni koraki. Prav tako se zavzema za ohranitev pokrajinske identitete, pri čemer morajo dejavno sodelovati s svojimi izsledki strokovnjaki z najrazličnejših področij.

Knjiga Občina Gornja Radgona je lep primer načrtnega etnološkega proučevanja slovenske zemlje. Upamo lahko, da bomo tudi v geografiji dobili v bližnji prihodnosti sistematični regionalnogeografski pregled, pa čeprav bi bil sestavljen samo po območjih posameznih občin.

M. Natek

Ingrid Slavec, Slovenci v Mannheimu. Knjižnica Glasnika Slovenskega etnološkega društva. Izdal Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze E. Kardelja v Ljubljani, 136 str., Ljubljana 1982.

Čeprav pomeni pričujoča študija poskus etnološko-jezikovnega orisa skupine 17 slovenskih zdmskih družin, ki živijo v Mannheimu v ZR Nemčiji, je v njej prikazanih toliko zanimivih in dokumentiranih ugotovitev, da mora knjižico poznati vsakdo, ki ga zanimajo raznotera vprašanja naših zdomcev in izseljencev v Zahodni Evropi. Avtorica še posebej poudarja, da so selitve prebivalstva kompleksen družbeni pojav, ki za vsestransko predstavitev zahteva interdisciplinarno proučitev.

Za področje geografije so dragoceni prikazi predstavljeni predvsem v dveh poglavjih knjižice. V četrtem je orisano izseljevanje Slovencev v Nemčijo do druge svetovne vojne in po njej. Izseljevanje je doseglo višek v letih 1973—1974; sredi sedemdesetih let je živelo v ZR Nemčiji od 47.000 do 60.000 Slovencev. V petem poglavju so predstavljeni Slovenci v Mannheimu, njihovo življenjsko okolje in vsakdanji in praznični utrip njihovega življenja. V tem industrijskem mestu, ki je imelo 300.000 prebivalcev,